

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

1936

IV aastakäik

Toimetaja mag. agr. End. VINT. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.
Toimetus ja tallus: Tallinn, Pikk 40, postkast 54, telef. 454-70.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 7

Juuli

Kuhjategemine on täies hoos.

Sõna ja tegu.

„Alguses oli sõna“ — heldeke raamatute raamatus — piiblis. Selle raamatute tõdede järgi on sõna wanim kõigest oluist, sest sõna oli olemas juba siis, „kui maa oli tühi ja paljas ja pimedus lehwis sügawuse peal.“ Ja kõik elaw, mis tekkis maailma, sai oma alguse sõnast. „Sõna on nii wägew, et ilma temata ei ole tekkinud midagi, mis on tekitatud“ — ütleb piibel ja selle raamatute raamatute müüdi järgi mõlgneb ka kune päewa kestel loodud maailm oma tekkimise eest tänu elawale sõnale.

Selles piibli maailmaloomise müüdis tekitab esile täies suuruses sõna kui kõige määrav jõud. Sõna oli wägewam kui kõik muu, sest sõnast sai alguse elu. Ilma sõnata walitses maailmaruumis tühjus ja pimedus. Tuuli sõna maailma ja sõnale järgnes elu. Tekkima algus kaasis mured ja rõõmud ja kõiki neid eluawalduisi saatis sõna. — Sest sõna oli wägew ja kõikwõimuline.

See piibli maailmaloomise müüt on haarawamaid omafarnaste hulgas, mis iseloomustab sõna kui kõikwõimulise teguri wägewust. Sõna kui ojuslaw tegur inimlikes eluawalduis, sõna ja sellega kaasas käiw tegu kui määrawa tähtsusega tegur rahwaste saatusse kujundamisel — eks see pea paika ka tänapäewa oludes.

Sõna on pannud alguse kõigile edusammudele, mis inimkond on astunud aastatuhandete jooksul. Kuid sõna on olnud eelkäijaks ka kõigile neile raskeile kokkupõrkele, wereohwreile ja kannatusele, mis inimkond on pidanud läbielama aastatuhandete minewitus.

Sõna nimel on tõusnud rahwas rahwa wastu ja tallanud põrmu teiste eluõigusele. Sõna tagant tõukel on tõstunud üksikisik relwa teise wastu ja teostanud mõrwa oma kaasinimese elu kallal. Ja sõnabega on löödud nähtamatuid haawu paljudale, millede paranemiseks osutub elu liiga lühikeseks.

Mjalgu patub ilmefaid näiteid, kus piisas waid üffitniist haawawast sõnust, et wäepealik juhtis oma sõdurid teise maa ja rahwa wastu ning õitsewast elust jäi järele waid hurnit waremeid. Kuid ajalugu patub veel rohkem näiteid, kus sõna on pidanud etendama selle kõikekatwa kilbi osa, mille taga warjatakse igasugust alatust.

Kui seitsme sajandi eest raskesse randa riidetatud rüütilid wallutasid meie maa ja rahwa — eks ehtinud nende rinda lunastuse sümbolitena ristimärgid ja isegi ristitujulised mõõgakäepidemed pidid kuulutama lunastust „waestele paganatele“. Kuid meie teame, et see lunastus awalbus esmajärjekorras aurawais mereojades ja suitsewais aherwartes. Ja „waeled paganad“ leidisid oma „lunastuse“ sajandite pikkuselt selles lamelihtisades õdes, et „kes om pandu orjama, tun orjaku heameelega.“ Ja nende ebainimlikult rasked elutingimused olid tarwilikud waid selleks, et kindlustada maawallutajatele „härassinimese“ elu.

Kui äsja üks euroopa suurriike teostas oma „lunastustöö“ waeste ristitud paganate kallal gaasipommide ja leegihettjate kaasabil — eks tehtud seda jällegi kultuuri loomise õilsate tõdede nimel. Kuid meile pole undiseks, et siit peale peawad wallutatud lunastama neile toodud kultuuri sajandite pikkuse pingutawa tööga maawallutajate hüwanguks, olles sunnitud wiimastele loowutama ka kõik oma maa looduswarad ja rikkused.

Ent sajandite jooksul on elaw sõna pidanud etendama ka paaganliku mustasunsti ja juigutawa unerohu osa, millega on nimastatud laiade rahwahulkade ojusustawõimet. Kui kehtajal tuhandeid koondati ristimärgiga warustatud lipude alla ja wiidi ibamaale ristitõtta „püha maad wabaastama“, siis oli abinõuks, mis hulkaõid nimastas — jällegi sõna, kuid seekord juba lõõksõna. Lõõksõna hakkas oopiumina hulkadele pähe ja nimastas inimlikku ojusustamiswõimet. Lõõksõnade nimas sattusid tuhanded wiletsusse ja pidid ohwerdama oma elu mitte millegi eest.

Pahaendeliste lõõksõnade mõju pimestab rahwahulkade tähelepantu ka tänapäewal, halwates inimlikku hindamis- ja ojusustamiswõimet. Lõõksõna hädaohtlikus peitub selles, et inimene lõõksõna mõju all kaotab wõime ümbritsewa olukorra kõigeküljaseks hindamiseks. Inimene ripub lõõksõna küljes, kannab seda wõitlusmärgina enda ees, unustades sellejuures arutihit sama sõna sügawaima tähenduse. Eht jälle — näeb enda ees waid lõõksõna pimestawat helendust, kaotades pilgu kõige muu jaoks.

Etš jeda tõenda otse käegakatsutawas selguses mõne edela juurriigi eluwal-
 duised, kus rahwahulgade tähelepanu pimestatakse igasuguste lõõksõnadega küll
 „rahvusliku au jaluleadmiseft“, küll „tulewiku suurtele ülesannetele elamiseft“,
 küll „eluruumi wallutamiseft idas“ jne. Selle taagärjena näeme, et sama edela
 juurriigi laiad rahwahulgad ei näe ennast ümbritsewa aineliise olukorra wiletsust.
 Neil ei jattu pilku selle jaoks, kui mõtetu on ohwerdada oma tööpingutused ja
 siisetauleid ainult tapariistade muretsemiseks, mis määratud rahu igatsewate
 naabrite häwitamiseks. Ja lõõksõnade nimas on kaotanud nad otjustuswõime ka
 selle kohta, et nende „rahvusliku au jalule admiseft“ nõue pole õieti midagi muud
 kui minewiku sajandeist päritud elajaliku tapalire rahuldamise waist.

Toodust järgueh, et noorsugu, kellel on alati jatkunud tundeertsusst elu üle-
 wate eesmärkide teenimiseks, peab olema suuteline täie wastutustundega suhtu-
 tuma elawale sõnale. Noorsugu peab olema teadlik selles, kui tähtis on nii üksit-
 isiku kui rahwuse elus koostõla sõnade ja tegude wahel. Kui sõna mõtestab elu,
 siis tegu kannab elu. Ei aita kõlawad sõnad ja kõrged hüüdlused, kui sõnadele
 ei järgue otjustawad teod. Etš tõenda ümbritsew elu, et inimene, kes teeb juuga
 rohkem kui tegudega — jääb warem või hiljem elu hammasrataste wahelle. Sa-
 ma õhtik on ka kõlawate lõõksõnade küljes rippumine. Wene ajutise waltisufe
 juht Kerenski tegi niifaua suuri sõnu wabaduseft, dialuseft ja wendluseft kui tulid
 kommunistid ja pühkisiid ta minema ühes suurte sõnadega. Ja niisuguseid nähteid
 totkab silma ka mujal.

Lõõksõnade lärm nimastab, ninutab, wõfitab. Ja selle juures jääb kõrwal-
 plaanile puhta õpetuse tõde ja tegelik töö. Etš ole nii mõnegi noorwõolase tege-
 liku töö taagärjed hahtunud suurtes sõnades. — Seft ilusate ja kõlawate sõnade
 tegemine ei annud mahti igapäewaseks tööks. Ja nii mõnigi noorsoo organisaat-
 sioon, kes pani rohkem rõhku endareklaemile kui tegelikule tööle, on suitunud sur-
 male. Siit järeldus, et mitte lõõksõnad, waid puhta õpetuse tõde peawad mõtes-
 tama noorsoo tegewust. Ja õhtu heijatud lubadused peawad leidma kindrusti te-
 gudes. Kui äratab pettumust õunapu, mis on kewadel tulwil õitest, kuid poe-
 tab maha loogu oma wilja enne õunte walmimist, siis weel enam pettumust äratab
 inimene, kelle juures pündub koostõla sõnade ja tegude wahel. Sellepärast —
 mitte rohkem lubada, kui suudetakst teostada. Wõi weel parem — wähem sõnu,
 rohkem tegusid. See on eesilasklik ja on ka mehelik.

*

Sõna on suur jõud. Ja tingib endale wastutustundelisi suhtumist. Kuid
 nii mõnigi kord totkab terawapilgulisele noorele silma, et ühistõndlikus elus ka-
 sutatakse inimeste hulgas sõna ka teise isiku pahatahtlikuks halwustamiseks ja mõis-
 tate pea peale pööramiseks. Niisugused nähted on taunitawad. Noorsugu kannab
 wastinust tulewiku ees ja sellest tulewad teha omad järeldused. — Geitluse parema
 tulewiku huwides tuleb noorsool liüta täiel rindel kaasa jelleks, et kõrwalwada niis-
 guseft nähted eesti elust. Kui wanade hulgas leidub inimesi, kes ei suuda hju-
 nata teise isiku wastuwäiteid ainult sellepärast, et need tulewad wastase suust, siis
 noored peawad kõrgemale kaswama niisuguseft wäikluseft. Noortel peab jatkuma
 mehisi suuremeelsust hinnata tõdesid mitte selle järgi, kelle suust nad tulewad,
 waid selle järgi, mis nad sisaldawad. Waimsete surmasõlmede püstitamine ja
 mõistete wõltsimine pole noorte oja. Kui teie — noored juhtute nägema seda meie
 wanade hulgas, siis mõistte jeda hukka oma sügawamas siimas. Ja kandke hoolt
 selle eest, et teie jeda teed ei hakkats sammuma. — Seft see tee on libe tee, kuit
 tagasiöörd pole kerge.

*

Seldakse, et sõna on mõõt, kuid ta on kaheteraga mõõt. Mõõgaga wõib ra-
 jada sihti läbinähtamatusse padriksse, kuid kaheteraga mõõgaga wõib ka walusalt
 lõigata liiha endale ja teistele. Ja sellest tuleb hoiduda. Sõna wõib salwata kui
 siisew siug ja salwatud haaw ei parane enam nii kergesti. Sellepärast tuleb piin-
 likult walitseda ennast ja oma sõnu. Siit, kes suudab igas olukorras jääda oma
 enda ifandaks ja üleolewalt naeratada siis, kui teised wahutawad wihast, on enam
 wäärt, kui kummekõnd siisatõri, kes on suutelised wäljendama oma meeleliqutusi
 waid ägetsewais sõnades. Pidageme meeles, et halwustawa sõnaga halwustame
 esmajärjekorras iseennast. Sellepärast rohkem wastinustunnet ja luqupidamist
 sõna wastu, sest „sõna on kahetoimega leet, mis wõib palju ülesheitada, ent ka
 palju häwitada.“

J. Wiidana.

Noored — korraldagem töökangelaste austamisõhtuid!

Maanoorterangi kodukorra § 7 määrib need traditsioonilised päevad, millele puhul ring korraldab aktusi ja koosviibimisi. P. 9 määrib sarnastena töökangelaste, eriti ringi piirkonnana edukate põllumeeste ja maanaiste austamisõhtuid nende tähtpäevadel. Riigi ja avaliku elu tegelaste austamisõhtuid on korraldatud senigi ja seda tuleb teha ka edaspidi, kuid kindlasti tulevad aukohtale tõsta just kohapealsed tegeliku põllumehe-maanaise kutseala töökangelased. See on arvatavalt suure tähtsusega noorte eluvaate kujunemisel ja noorte-vanade vahekorraldajate loomulikuks muutumisel.

Elus edasijõudmise mõiste on väga palju veel ühekülgne. Veendunud on igaüks selles, et elus edasijõudnud on isik, kes välja jõudnud mõnele riigiametniku postile olgu kõrgemal või alamal ametikohal, kes on saanud kirjanikuks, kunstnikuks, muusikameheks, teadusemeheks-õpetlaseks, kirikuõpetajaks advokaadiks, ärimeheks, majandamikuks linnas-alevis jne. jne. Et aga isik, kes oma eluaja, sageli 40—50 ja enam tööaastat — töötanud samal kohal kodutalus, oleks ka elus edasijõudnud, et teda kadestataks, isegi juhul kui ta elutöö-talu tõesti selle tööga suurt arengut näidanud paremusele, seda juhtub aruharva, ennem kahjatakse: pidi ta siis rabelema ja vaeva nägema, ei pääsenud kusagile kaugemale. Nii lähikaudu liigub mõttekäik, arusaamine.

Ei taha teha etteheiteid kellelegi — see vaade on aastate, aastakümnete ja enama raske rivi sünnitus. Maal, talus ei olnud aset elus edasijõudmisel. Tee edasi, kõrgemale viis — välja talust! Vaba Eesti maaühiskonnas ei tohi aga see mõttekäik enam püsida harjumusena. Ja maanoorterangide endakasvatustlik tegevus muu tegeliku kutsetöö ülesannete kõrval peab siin kardinaalse muutuste teostama.

Kujutleksin maanoorterangi kodukorra § 7 p. 2 rakendust maanoorterangi töös järgnevalt. Ringivanemal või juhatusel olgu selgitatud aegsasti välja ümbruse edukamatest põllumeestest, maanaistest need, kellel lähema aasta (iseegi enama) jooksul tulevad

suuremaulatuslikumad tähtpäevad, näiteks 70 a., 80 a. sünnipäevad, kuld-pulmad, talu pidanud 30 a., 50 a. jne. jne. On mõnel tähtpäev lähemas, siis juba aegsasti (paar' kuud enne austamisõhtu) asutakse ettevalmistusele; mõni ringillige, ringivanema kaastetisel-sobitusel-juhatusel läheb teeb austada kavatsitava „intervjuu“ ja hangib endale andmeid selle töömehe elukäigust, kus kajastuks kõik rabelemised-võitlemised, ilusad pilgud ja hädad pika aastate raskustel. Kindlasti leidub iga inimese elukäigus väga huvitavat ainet vähemalt paarikümmeminutiliseks ettekandmiseks, kui seda sobivalt tõsta esile. Teine noorterangi liige võib „intervjuu“ teha talule: hankida peremehelt andmeid talu ajaloo kohta, hankida neid mujaltki, koostada näitlikke materjale talu majandusliku arengu kohta (saagid, raamatupid. andmed, kui need olemas) jne. Ei ole jällegi kahtlust, et siit leitakse huvitavat ainet 10—20-minutiliseks ettekandeks. Lõpuks võiks veel teostuda kolmaski „intervjuu“ selle põllumehe ühiskondlikule-seltskondlikule tegevusele: osavõtt vallaomavalitsuse ameteist, ühistegeliste asutuste tööst, seltside tegevusest, poliitilisest elust ja üritustest, kaitseliidust, kaitsevääst jne. jne. Jatkub neist näidetest — võib olla aga leitakse veel sobivamat ainet.

Ringivanem või juhatus teadlikum liige peab siin taktiküllase-taipava näpunäitega olema asja kujunemisel-kujundamisel. Need eeltööd tehtud, jaotatakse veel momendikohased sõnalised ettekanded ringiliikmeile, kavatsatakse ühislaulud jne. Ning kui kõik joones, kuulutatakse austamisõhtu välja ja palutakse austatavad sellest osa võtma. Võidakse olla päris kindlad selles, et niisugune noorte poolt korraldatud „aktus“ läheb vanale „ätillemembele“ palju lähemale südamele, palju sügavamale „kareda koore“ alla, kui õnnehüüded ja elagu karjumised raskete toitute all raksvas peolauas purjuspeaga.

Ei taha neidki halvustada, me ei ole harjunud omi pidusid ja rõõmusid pidutsema teisiti, kuid noorte aktus peab sellest erineva. Kui on võima-

lus, võib aktusele järgneda noorte kaetud teelaud, kui ei — sobib sellelagi. Mis niisuguse aktuse puhul aga kõige olulisem, on asjaolu, et noored näevad, et ka talu-kodu töö on elus edasijõudmine, et neid inimesi ei tule mitte kahjatseda-haletseda, vaid nende suurele eeskujule järgida. Jutu — ilusa jutu asemele anname nii noortele eeskujud elavast ja töötavast maailmast. Põllutöökoja ülesandel esinedes hiljuti mõnedel maanoortejuhtide ettevalmistamise kursustel kõnedega —

esitasin ka selle mõttekäigu ja see leidis igal pool hea kõlapinna. Vast läheb asi käiku laialisemalt — noored tõlgitsege oma kodukorda õieti ja rakendage see eluliselt. Talu ja tema elanike elu ja saatus on väga tihedas seoses, nagu A. Eckbaum paar aastat tagasi ühes kirjutises huvitavalt esile tõi. — See elu aga on meie elu ja töö — meie töö — seepärast käed külge!

Joosep Nõu.

Uinu laps.

Kukkus leitvaraasuke käest,
lõppes äkki isu.

Padjale langeb pea:
Silm vägisi kinni kisub.

Läbi ripsmete vaevu veel
aknal mängivat päikest
näeb viivuks, ja väljateel
koju sibavat venda väikest.

Kuski kaugel — vist ema hüüd,
Hüüaks vastu, — väeti, väeti püüd!
õuel kanade kisa...
Hüül, käsi — samm veelgi visam.

Rädstas vilistab vahtrapuul. —
Nüüd kõik on nii kaugel!..
On nagu jääks magama tuul.
Keski tasa käib silmalaugel...

Vastab Jumal, väikest meest
võttes hellana sülle:
Sa puhka nüüd päevateest,
kuni hommik sind hüüab jälle.

(Kogust „Päikese maja“).

Ja nüüd — kinni langes üks.
Kustus päike, ja kanad
jüüd väit. Vaid südame tuks
ei väsi, kui väsivad sõnad.

Üksi — ükski jäi väikemees.
— Sealt tuleb vist Jumal,
Üks väike tüdruk ta ees
jookseb teel — näib kui lõputumal.

Jookseb vastu neile, ja käed
annab Jumalale.
On Jumala paled kui mäed
ja silmad kui päike on hele.

Tõstab käed ja hüüab: Kui soe
on tuul ja päike!
Meie kopis lilli kes loeb,
kui palju — kes suudaks kõike!

ROOPI HALLIMÄE.

Kasutagem aega mahlade valmistamiseks.

Praegusajal nõutakse, et inimese igapäevaseks toiduks tarvitataks ikka enam aiasaadusi. On leitud, et aiasaadused annavad väga tervislikku toitu. Neist saab organism päikese jõudu, mis taimesse kogunenud kasvamisel ja mis suurendab inimese elutegevust ning elujõudu. Aiasaadustest saame mitmesuguseid hädavajalisi toitesoohi ja vitamiine, millede puudumine põh-

justab raskeid haigusi ja milliseid loomariigi toitainetest üldse ei saa. Pealegi on aiasaadustega valmistatud toit odavam, mitmekesisem ja vaheldusrikkam. Need asjaolud põhjustavad aiasaaduste alalhoidu, et neid jatkuks ka talveks.

Alalhoidmisel omavad suure tähtsuse alalhoidu viisid ja alalhoidu ruumid. Alalhoidu viisides selgusele jõuda on

naispere mure, ruumid peaksid walmi-
ma aga meeste hoolet. Tulevikus peaks
igas majapidamises olema keller ja
tarve tema järgi sama suur kui iga
teise hoone järgi. Aiasaadusi peaks
võimalik olema alal hoida nii suurel
määral, et jatkuks ka varakevadeks,
hilissügiseks ja talveks.

Üks väga soovitav ja kaunis odav
alahoiu viis on mahladena hoidmine,
milleks saab kasutada marju ja puu-
vilja. Mahlu saab kasutada veega
segatult joogina, magustoitudeks, sup-
pidena, kissellidena, kasteteks, tarretis-
teks.

Mahlade valmistamiseks tarvitata
puuvili ja marjad peavad olema täiesti
valminud, värskeilt korjatud, ei või olla
hallitanud ega sisaldada mäda plekke.
Mahlarikkad on punased sõstrad, va-
barnad ja õunad. Mahla võib saada
ka igasugustest teistest marjadest.

Mahlaks valmistatav puuvili või mar-
jad pestakse enne veega puhtaks ja
lastakse nõrguda. Mahl saadakse käte
väljasurumise, keetmise või välja-
imbutamise teel. Alal hoidub säärane
mahl suhkru lisamise, keetmise, suhkruga
keetmise, marjades leiduva happe,
või mõne happe lisamisega.

Valmistamisel tuleb silmas pidada
piinlikku puhtust. Keedunõuna võib
tarvitada emailitud, alumiinium ja
vask nõusid. Paremad on sarnased
nõud, kus enne pole keedetud rasva-
seid toite. Keedunõud hoolega pesta
ja äädika või hapupiimaga üle hõõru-
da, et eraldada kõike seda, mida võiks
nõu küljest lahti võtta mahlas leiduv
hape. Täiesti nõutav on see alumi-
nium- ja vasknõude suhtes. Harilik
pada selleks ei kõlba, mahl omab kibe-
da maitse ja kahvatu-lillakas värvi.
Lusikaks kõlbab uus ja puhas puu-
ehk alpaka-lusikas. Kunagi ei või tar-
vitada sarnast puulusikat, mis on kee-
nud ühes kapsaste või lihaga, olgugi
pärast hoolega puhastatud. Marjamahl
kisub need ained lusikast välja ja mah-
la käärima minek on päris kindel.
Mahla kurnamiseks tarvitatakse ühe-
piillist linast või hõredat villast pesu-
riiet. Tabureti jalad keeratakse üles-
pidi ning riie seotakse igast nurgast
paeltaga tabureti jalgade külge. Va-
hele võetakse kaks kurnamisrätti ja
tarvitatakse nende vahele puuvilla.

Mahl lastakse nõrguda vabalt, ei või
suruda, sest see muudaks mahla soga-
seks.

Pudelid, millesse mahl täidetakse,
peavad olema täiesti puhtad ja kuivad.
Pudeleid tuleb pesta soodavee ja har-
jaga, loputada ja lasta kuivaks nõr-
guda. Kui pudelite täitmisel tarvita-
takse trehtrit, siis peaks see olema
klaasist või emailitud. Mahl täidetakse
pudelitesse poole kaelani ja suletakse.
Pudeleid tuleb kaunis tihti kontrollida
ja kui mõni neist on käärima hakka-
nud, siis tuleks kohe keeta. Niiske
hoiuruumi puhul kogub peale hallitust,
mis tuleks eraldada tarvitamise puhul.

Kurnamisrätile järelejäänud marju
ja puuvilja saab keeta, kas niisama,
või rabarberit, hapuid õunu, porgan-
deid või marju juurde lisades, marme-
laadiks. Ka saame temast soovi korral
valmistada vee lisamisega järelmahla.
Järelmahl ei hoidu pikemat aega, vaid
on kohetarvitamiseks.

Keedetud mahl: Võetakse pu-
hastatud marjad või koorimata tükel-
datud puuvili, pannakse vähesse veega
tulele (puuviljale enam vett) ja kee-
detakse tasasel tulel vähe aega, nii et
marjad ja puuvili katki ei läheks.
Lastakse teise päevani seista ja pan-
nakse rätile nõrguma. Mahl keedetakse
kas suhkruvaga või ilma ja täidetakse
puhastesse, kuumadesse pudelitesse
ning suletakse. Suhkruta mahla võib
ka kohe pudelitesse täita, pudelid, sul-
geda ja pudeleid kuumutada 15—20
minutit.

Keedetud aiamaasika mahl.

2 klgr. maasikaid, 1½ lt. vett, 1 lt.
mahlale 300—600 gr. suhkrut.

Keedetud punasesõstra mahl.

3 klgr. punaseid sõstraid, 2 lt. vett,
1 lt. mahlale 200—300 gr. suhkrut
(võib ka ilma suhkruta).

Keetmata mahl.

Puhtad marjad surutakse katki,
puuvili aetakse läbi masina ja pannak-
se viinahappe veega 1—2 päevaks seis-
ma. 1 lt. veele võetakse 25 gr. viina-
kivihapet. Kurnatud mahlale lisatakse
1 lt. peale 1 klgr. suhkrut ja segatakse
jahedas, puhtaõhulises ruumis, puhta
puulusikaga, kuni suhkur täiesti sul-
nud. Vaht korjatakse, vedelik vala-
takse kohe kuivadesse pudelitesse. Pu-
delid suletakse puhta puuvillaga. Sel-

lel mahlal on värske maitse, värv ja aroom.

Keetmata aiamaasika mahl.

3 klgr. maasikaid, 2 lt. vett, 50 gr. viinahapet, 1 lt. mahlale 1 klgr. suhkrut.

Keetmata punasesõstra mahl.

3 klgr. sõstraid, 2 lt. vett, 50 gr. viinahapet; 1 lt. mahlale 1 klgr. suhkrut.

Õunamahl.

2 klgr. õunu, 2 lt. vett, 1 lt. mahlale 300—700 gr. suhkrut.

Kõiki neid mahlu võib alal hoida ka ilma suhkruta, kui kuumutada pudelit, mis on selles mõttes tähtis, kui korraga pole võimalik muretseda palju suhkrut. Lisades mahladele üks jagu suhkrut, saame aga paremamaitseelised mahlad kui ilma.

Hilda Paglant.

Kuidas on lugu taskurahaga?

Kui noor veel ei teeni, siis on leib ta igati oma vanemate või hooldajate heatahtlikkusest. Kuigi need annavad raha üldisteks kuludeks, on siiski noorel rida pisinõudeid, mida tuleb rahuldada palutava ja saadava taskurahaga. Kuid alati ei piisa sellest.

Elu nõuab aga iseseisvust ja oskust end igas olukorras aidata. See nõuab vilumust, mille esimesed kogemused omatagu juba lapsepõlves. Kui me loeme suurmeeste elulugusid, siis näeme, et need juba lapsepõlves rakendasid tööle omi loovaid jõude. Neist paljud on tänuksid isegi olukorrale, mis ei heilitanud ega uinutanud neid jõude.

Noortel on palju võimalusi oma kujuneva jõu ja oskuste tööle rakendamiseks, nii et sellest järgneks ka ainealine kasu. Kas või näiteks arstirohtude korjamine.

Küllap eriteadlased teavad, milliseid summe kulutame igal aastal arstirohtude sisseveoks, mida küllaldaselt kasvab meie maal. Aga kui noored hakkavad neid korjama, siis teenivad nad endile taskuraha ja aitavad ühtlasi rahvale kokku hoida suuri summe.

Paljud rohukauplused üle maa ostavad kuivatatud rohutaimi. Tasu nende eest on seda suurem, mida enam nende kogumisel on silmas peetud vajalisi nõudeid. Paremata tasu on loota ka suuremaid kogudest. Sellepärast ei maksa koguda kõiki ostetavaid taimi, vaid eestkätt neid, mida rohkesti leidub ümbruses. Kogumine sündigu ainult kuiva ilmaga, kuna märjalt taimed kergesti rikkuvad. Taimi, nende lehti ja õisi kogutakse siis, kui need on täiskasvanud. Koori kogutakse

mähiajal, s. o. kevadel. Juured on kõige sobivamad koguda, kas enne lehtede täiskasvamist või sügisel varisemisel.

Kuivatamine ei tohi toimuda päikesepaistel, kus nad palju omast värtsust kaotavad. Kuivatatakse varjuis, õhurohkes ja tolmuta ruumis.

Et eriti juurte korjamisel ei hävitataks kõiki taimi ümbruskonnast, tuleb neist üksikud tugevamad jätta kasvama, kes hoolitseksid uue järelpõlve eest.

Allpool on loetletud taimi, mida ostetakse rohupoodes. Sulgudes on nende hind, mida maksis kg eest J. Lil 1930. a. Tartus.

K a d a k a m a r j a d, kogutakse sügisel, täiesti valminult. Korjamine on edukas, kui pöõsa alla laotatakse riie ja siis vitsaga marjad sellele maha ropsitakse. Okkaid võib pärast välja tuulata. (30 s.)

K a l m u s e j u u r e d kogutakse varakevadel või hilissügisel. Enne kuivatamist tulevad juured puhastada mudast, peenjuurist ja lehetüvi kuist. (25 s.)

K a n e p i s e e m n e s t sobivad täiesti valminud seemned.

K a s e p u n g i j a - l e h t i kogutakse varakevadel. Pungi enne puhkemist ja lehti mai lõpul või juuni algul enne täiskasvamist.

K ö ö m n e i d võib ka ise kasvatada savikal maal. Sel juhul külvatakse need augustis. Saaki saab teisel aastal. (75 s.)

L e e s i k l e h e d kogutakse mais ja juunis.

Kollade pead korjatakse augustis ja septembris. Need kuivatatakse paberil, et eosed ei läheks kaduma. Hiljem söelutakse eosed peadest müümiseks. (3 kr.)

Maasikad, kuivatatakse ainult valminud marju. (2 kr.)

Maikellukese puhkenud õied kuivatatakse koos õievarre ülemise osaga.

Mustikad kuivatatakse enne mõni päev õhu käes ja siis toasoojas. (1 kr.)

Männikasvud korjatakse kevadel männi külgoksilt kui need on alles pruunid ja alla 2 sm. pikad. (25 s.)

Mõru kirburohutaimi kogutakse õitsemise ajal juulis ja augustis.

Paakspuu koort kogutakse aprillis ja mais 2—3 sm jämedusilt oksilt. (25 s.)

Paiselehti kogutakse juunis ja juulis.

Palderjani juuri kogutakse septembris ja oktoobris. Õitseaial kogutud juured ei kõlba. Paremaid juuri saab kuival kohal kasvanud taimist. Võib ka ise kasvatada, mis end hästi tasub.

Pohla lehti kogutakse septembris, õisi õitseaial. Ei tohi kuumuses kuivatada.

Põldosja maapealset osa kogutakse mai lõpust juuli alguni.

Pärnaõied kogutakse kohe peale puhkemist koos õisiku küljes oleva kattelhega. (1.25 kr.)

Raudrohu õied kogutakse kohe peale õite puhkemist. (25 s.)

Tammekoort kogutakse kuni 2 sm jämedusilt oksilt kevadel.

Tedremarana juurikad kogutakse kevadel enne õitsemist või sügisel. Kuivatatakse pimedas, parajas soojuses. (45 s.)

Tungalterad kogutakse rukki valmimisel ja rehepeksu ajal. Temperatuur kuivatamisel ei tohi ületada 50 kraadi. (75 s.)

Ubaleht ei tohi noppides saada märjaks, muidu ei kuiva nad roheliseks, nagu nõutakse, vaid kollaseks. Kogutakse kolmiklehti. (35 s.)

Vabarnad korjatakse kuiva ilmaga ja kuivatatakse parajas soojuses.

Valged ristikkeina õied nopitakse kohe peale puhkemist ja kuivatatakse kiirelt soojuses. (1 kr.)

Võilille juur korjatakse kevadel või sügisel septembris. Juured puhastatakse mullast ja lõigatakse jämedamad kohad pikuti lõhki. Kuivatamine toimugu pimedas kohas ja nõrgas soojuses.

Nii süs, tööle, ja taskuraha tuleb!

Ed. Tasa.

Isade maa.

August Gailiti möödunud aasta lõpul ilmunud romaan „Isade maa“ on kahtlematult silmapaistvamaid raamatuid, mis ilmunud meil vabadussõja aine alal.

Romaan äratav tähelepanu sellepolest, et õige suur osa selle sündmustikust on ülesehitatud tõsielulistele juhtumele ja raamatu tegevustikus pole mitte raske ära tunda meie vabadussõja kangelaslikumat väeosa — Kuperjanovi partisaane. Kohati on raamatu sisu otse üllatuslikult kokkusattuv möödunud aastal ilmunud vabadussõja mälestuskoguga — „Pealuu märgi all“, mille autoriks on vabadussõjaaegne partisaan — A. Grosschmidt.

August Gailiti „Isade maal“ puudub keskne kangelaskuju, sest romaanis kangelaseks pole mitte üksikisik vaid kogu kolmas kompanii. See on läbi ja läbi kirju seltskond, kellest koosneb kompanii — mõni kõhetu koolipoiss õhukeses palitus ja kingades, mõni talumees jäaranahkses jopes ja lohisevais säärsaabastes, mõni maailmasõja läbiteinud sõdur

vene hallis sinelis ja papaahas, mõni sulane või pops pastaldes. Ei puudu „laikreelaste kompaniis“ ka haritlased viltides, tuhkrunahkses kasukas ja läki-läkis, kes väliselt jätavad mulje, nagu oleks nad sõitnud linnast paariks päevaks maale — isale külla. „Laikreelaste kompaniis“ leidub isegi näitlejaid, kes kortsutavad kulme, nagu viibiks nad alles teatrietendusel.

Mis väliselt sel kirjul seltskonnal on ühine — see on määratud valge lint varuka küljes. Ja peale selle ühendab neid kõiki sangarlik võitlusjulgeus, mis avaldub mitmekordselt tugevamate vaenlasvägede pidevas põgenema löömisel. Selle juures on iseloomulik, et kõige raskemaist pingutusist ja raskusist saavad „laikreelased“ üle meeoleolu lõbususega — „tujuga.“ Tuju peab aitama üle võitlusraskusest, tuju peab vaigistama kõhutühjust ja lõbus tuju ning muretu meeoleolu peab vähendama isegi haavade valu. Ja sedä hädavajalist, meeoleolu püstihoidvat „tuju“ luuakse üksteisele lõbusate lugude vestmisega ja lauluga. Isegi linnatänavail pannakse kõlama oma mitmemõtteline lemmiklaul — „Singeri masin“.

Kolmas kompanii koosneb meestest, kes ei pörka tagasi ühegi julgustüki eest — olgu see ronimine vaenlase soomusrongi katusele ja käsigranaatide sissepildumine vaguni korstnast või sauna vihtlemaminek vaenlase tormijooksu eel. Need on mehed, kes mõnekümne meheliste salkadega löövad põgenema vaenlaste rügemendid ja keda selle tõttu paisatakse alati sinna, kus rinde seisukord kõige hädaohtlikum. Isegi rindelt koju puhkusele sõites, heidavad nad käega puhkusele ja tõttavad uuesti tagasi lahingusse, kui punaväed oma pealetungil ähvardavad rinnet läbimurda.

Kolmanda kompanii tähelepanu väärivaks keskuseks on n. n. „Prügide rügement“, mis koosneb vanaisast Jaak Prügist, poeg Jaanist ja pojapoeg Ossist. Need on sama surmapõlglikud sõdurid kui teised kolmanda kompanii mehed ja häda sellele punasele, kes lahingus „nende otsa komistab“. Nad hoidsid alati kokku ja ei lahkunud üksteisest hetkekski. Kuid vaatamata sellele käis perekonna vahel alaline „sagimine“ ja üksteise nõökamine, kuid see viimane oli rohkem välispidine „hea komme“, mille taha varjati oma poolehoidu üksteise suhtes ja sisemist õrnust.

Oma mulgi päritolu tõttu on nad „ennast täis.“ Nende arvates polegi rikkamaid mehi, kui nad ise kolmekesi ega jõukamat talu kui nende Ojalooga. Sellepärast ei hooligi nad „kroonu“ toidust, vaid söövad peamiselt oma leivakotist. Ainult äärmise nälja sunnil võtab vana Jaak Prügi supiplasku kätte, astub põlglikult „otsekui ühe küljega“ supikatla juurde, lausudes kokale: „noh vana, anna ka mulle õige mekkida, mida oled seal oma sõgeduses ja vaesuses õige soperdanud.“

Nii käib elu kuulsa löögiväeosa kolmandas kompaniis. Mehed jutustavad üksteisele anekdoote, saavad haavata, käivad puhkusel ja tulevad uuesti rindele tagasi, et jätkata oma võidukat sõjakäiku kodumaa vabaduse eest.

Vana Jaak Prügi kaotab oma poja Jaani, kes langeb lahingus. Kuid mees ei murdu. Siis aga tabab kuul surmavalt pojapoeg Ossi ja vana, uhke taluperemees on meeleheitel. Kaotus on liiga suur. Isegi kurku kõrvetav puskar ei suuda leevendada kaotuse valu.

Vana Prügi viib palgatud hobusevankriga koju oma pojapoja elutu keha. See on raske teekond.

„Ta hüppas kirstu kõrvalt maha, võttis liiva pihku ning vaatles kaua seda kuivanud ja tolmust maad, otsekui esimest korda nähes säära-
rast seletamatut pühadust ja aaret oma peos. Siis selle eest võitles ja langes tema poeg Jaan Puru, selle sama kõrbenud tolmude eest jättis Pudsuke oma elu, nagu sajad, tuhanded, miljonid teised enne neid, maast madalast peale, nii kaua kui paistab päike ja puhuvad tuuled? Vabaduse eest — seista oma lippu ja künka ning külvata neid kiviseid, liivaseid põlde, nagu tegid seda isad ja isade-isad“ (minu sõrendus. J. Vg.).

Pojapoeg Ossi (hüüdnimega — Pudsu) kojuviimise — ja vanaisa Jaak Prügi kaotusevalu kirjeldus on liigutavamaid lehekülgi meie ilukirjanduses. Kuid vanaisa ei läbe isegi matta oma pojapoega, vaid tõtab tagasi rindele, sest ta tunneb, et „ta kodu polnud enam siin, vaid seal — rindel, sõprade ja seltsimeeste juures.“

Kokkuvõttes on A. Gailiti romaan „Isade maa“, vaatamata oma kohatisele katkendlikkusele ja anekdoodirikkusele — jõuline ja sügavalt haarav raamat, mida peaks lugema iga maanoor, ja iga eestlane.

J. Vg.

Maanoorte mõttevahetuse nurk.

Olgem tõsised eestlased!

Ajaratta keerlemisel oleme jõudnud nii kaugele, et oleme ise omal maal peremehed. See paneb meile ka kohustusi peale. Mõõda on see aeg, kus meid kästi, tõmmati ja tõugati võõraste poolt. Nüüd käseme ise endid ja rajame omale teed teiste rahvaste peres. Meie esivanemad olid võõra surve allgi eestlased, sellepärast olgem meilegi eestlased selle sõna sügavamas tähenduses. Vaba rahvana on meie kohus eestlust kõigiti süvendada. Selle suure ülesande teostamisel ongi juba palju korda saadetud nimeid eestistamisega. Ka on liikumas mõte, et meie rahvariided peaks kohandama praegustele nõuetele, et võiks käega lüüa võõrsilt valgunud moenarustele. Samuti peaks ka rahvatantsud võimaluse piires asendama moeantantsu. Kuid sellest kõigest on siiski vähe, et olla tõsine eestlane. Meie ajal peetakse sagedasti igasuguseid kooksiibimisi, pidusid ja juubeleid, kus vaigustatakse meie arenemise tõusu, kus ülistatakse eestlust isamaaliste lauludega ja juhtivatele tege-

lastele lauldakse „elagu“. Kuid, mis me näeme — meie peo meeleolu sagedasti ehitakse võõraste hilpudega, mis enamasti on laenatud meie ajalooliselt vaenlastelt. Vanasõna ütleb: „Laula mulle ja ma ütlen, kes sa oled.“ Meie isamaa laule, „Mu isamaa armas“, „Eestima mu isamaa“ jne. lauldakse saksa rahvaviisil. Samuti hõisatakse „elagu“ saksa viisi järele ehk venitatakse koguni vene „palju aastaid“. Kelleks pidada siis niisuguste laulude lauljaid? Kas niisugune asjaolu on kooskõlas meie eestluse arendamisega nüüd, kus meie vaimline looming on võimeline asendama seda väliskaupa? Arvan, et kui suudeti oma isaisadelt pärandatud võõrapäras-
test nimedest vabaneda, siis suudetakse loobuda ka isamaa laulude laulmisest võõral viisil. Maanoored! Rahvusliku vaimu süvendamine oma ümbruskonnas on teie aukohus. Levitagem rahva seas neid üldtuntud laule eesti heliloojate viisidega, mida on loonud K. Türrpu, M. Herman j.t.

V. Konsap.

Rahvale rõõmuks, endale auks.

Põllumajandusliikude kutsekoolide haridusega inimeste arv Eestis küübib mitmesse tuhandesse, kes neis koolides omandanud terve vaimu ja oskusi isikliku kui ka avaliku elu juhtimiseks. Selle peale vaatamata on nende tegevus avalikus elus jäänud kahvatuks. Nii kahvatuks, et enamikku maal asuvaid ühinguid ja seltse juhivad inimesed, kellel sageli asjust puudub maameeleoluline arusaamine. Pole siis ime, kui isegi kurdame, et maa linnastub. Siin ärgem süüdistagem, vaid tänamagi peaksime neid, kes sageli vastu tahtmist meie ülesandeid on täitnud, kuigi omamoodi.

See on sündinud põhjusel, et koolidest lahkudes ilusate kavatsustega ja ülevoolava energiaga oleme sulanud massi, sageli ühtegi eeskuju andmata, mis ometi üks meie ülesandeist. Nii mõnigi ilus algatus pole jõudnud kaugemale kodu õuest.

Senini on loodud keskkorraldusi ja organiseeritud ühiseks pereks küll maa ja linna noori. Kutseühingud on ellu kutsutud vaimse ja füüsilise töötajate jaoks, kuid üleriiklikult keskkorraldust põllumajandusliikude kutsekoolide lõpetajatele pole aastate jooksul moodustatud, nagu poleks see vajalikki.

Olevat olukorda kutseharidusega põlumehed on püüdnud lahendada lõpetatud koolide vilistlaskogude kaudu, kuid nähes, et need on rohkem koolipõlve mälestuste värskendamiseks, kui elus ruttavate edasiarendamiseks ja ühendamiseks, on vanemad neistki eemale jäänud. Enamikul koolidel sageli on kontakt kadunud lõpetajatega juba mõne aasta jooksul.

Seega on kutseharidusega põlumeeste ainsaks ühendusvahendeiks jäänud igasugused teised ühingud ja seltid, mis oma mitmekesisusega rohkem toda vajaliku ühistunnet on killustanud, kui ühiseks pereks kokku kittinud.

Sellest siis ka nii väike tähtsus maa- ja kultuuri süvendamisel ja arendamisel, kus sageli igaüks meist ise sihisis veab. Ometi on meist seda oodanud riik, rahvas ja vanemad, kui meie kutsehariduse omamiseks on nad kulutusi teinud, et kasvatada inimesi, kellele

kord parandada suured majanduslikud ja moraalsed varandused.

Praegugi, kus on üles tõstetud maa- ja värskema välimuse andmise küsimus, peaks see eestkätt puudutama meid, kuid senini, kui pole meie ise ühinenud ühiseks pereks, veame ka siingi igaüks ise sihisis, oma parema äranägemise järgi, mis muudab kogu selle töö tulemuse kuidagi lapituks ja on asjale kahjuks. Jällegi peavad siin algatuse võtma inimesed, kellele see nii südame lähedal polegi ja osa meist jääb oma oskustega pealtvaatajaks, milleks meid põhjustab organiseerimatus.

Viimasel ajal, kus kõneldakse algkooli lõpetajate järelekoolist ja järjekindlalt kuuleme teatud kutsealadel täienduskursuste korraldamisest vastavate kutseühingute poolt, tunneme teravasti, et ka meie peaksime endid ja oma teadmisi värskendama. Maal korraldatavad põllumajandusloengud ja kursused on korraldatud teistele inimestele ja ulatuses, mis meile midagi uut ei anna. Kirjandusega ennaast täiendada aga on ikkagi poolik ja teiste arvamine kopeerimine, mis ei ole rahuldanud teisi kutsealasid, ega rahulda ka meid. Selles küsimuses vajame teiste kutsealadega samaväärilist seisukorda. Meie vajame oma tegevuse edasiarendamiseks ka omaabi võimalusi väljaspool omatud oskusi, nagu see läbi viidud kõigil kutseühinguil. Meil on see seda vajalikum, et tegeleme just loova tööga ja suurema perega, kui ükski teine kutseala.

Eriti vajalik on see praegu, kus Vabariigi Valitsus tegeleb eestluse kasvatamisega, kus meiegi kohustus on abistada iga õiget sammu, milleks küllalbaselt võimalusi ja teid.

Kõigeks selleks peame omad read tõmbama kokku, et võidelda täie vastutusega rahva ja enda töö ning õiguse eest. Peame oma töö ja tegevuse juhima ühistöö põhimõttele avalikku ellu: üks kõigi — kõik ühe eest. Peame näitama oma organiseerimise võimet ja tõendama, et meie peale tehtud kulutused pole raisatud.

Viimase kui üheni koondume Eesti Põllumajandusliikmete Kutsekoolide Lõpetanute Seltsi ümber, kellel on juba igas maakonnas osakonnad. Seltsi keskjuhatuse oma hühikese tegevusaja jooksul on jõudnud juba eeltöödega lõpule, asutada oma liikmetele teenistusvahetalitusbüroo ja ühiskodu Tallinnas, kus oma liikmed peatuda võivad, korraldada käesoleval suvel ühe välismaa ekskursiooni ja põllumehile vabal ajal tööpäevad laagri põhimõtteil. Võib olla tuleh siin algkavades muudatusi, kuid kindel on, et varem või hiljem nad täituvad nii või teisiti.

Kõigi selle kõrval selgitab keskjuhatuse praegu võimalusi koja asutamiseks, mis eriti meie inimesi peaks huvitama. Need kõik on meie omade ettevõteted, millest hakkame kinni ühiselt ja täie energiaga. Read koomale ja näidake, et ka meie midagi suudame peale adrataga käimise — maa ja rahva hüveks. Näidake, et loodusest karastatud jõu kõrval, omame sama kõvad närvid ja terve ilmavaate, mida ühiselt rakendame ülesehitavaks tööks rahvale rõõmuks ja endale auks.

H. Pärnamägi.

Üks vanaema.

On vaevavagusid täis
ta käed ja kulmud.
Järgi mitmele kutsele käis:
nüüd kutsuvad kalmud.

Märja silme otsisklev rüht
elust vaataman üle,
ootel kedagi avama üht
uute päevade süle.

Kord kunagi oli noor,
een kutsuv elu.
Pages mööda päevade voo,
aeg — habras lelu.

Mõnel möödunudist tänagi veel
haaraks kinni käisest.
Äsja olid nad kõik alles eel:
— varsti möödagi viimsest.

Mõnd rõõmu veel päevade paost
hoiaks hellana põllen,
mööda mõnestiki künnivaost
käiks veelkord tullen.

— Oli laps. Ema kannul käis
kiüll põllul, kiüll tallin.
Maailm suur ja mõõtmatu näis,
suikus õhtul kui hällin.

Aeg pages. Sai lapsest neid,
neiu — noorik ja ema,
Oo, valgete päevad leid!
Oo, õnnis sest kuma!

Tolle teise kõrval käis
läbi päevade rühest.
Kuni suikus südamepeks
teise: üksi jäi kahest.

Alla musta sõmera surm
vüs meha ja isa.
Jäi leinatseks südamenurm:
valu suikuma visa.

Näis põhjatusõigav ja lai
lesepäevade sari.
Süski, kuhu, kuhu ta sai?
Jäänud kõigest vaid vari.

On vaevavagusid täis
ta käed ja kulmud.
Järgi mitmele kutsele käis:
Nüüd kutsuvad kalmud.

Märja silme otsisklev rüht
elust vaataman üle,
ootel kedagi avama üht
uute päevade süle.

Kogust „Päikese maja“.

Roopi Hallimäe.

Vaim, loov iha on kääriv; sellepärast — päris nad ei väsi. Vaimu looming ei ole üksi virkus, vaim teeb virgaks. Loov vaim on valdaja, sundija, nagu õige armastus on sund. Sellepärast on armastajad loojad ka vaimus, ja sageli loojad, kuni nad armastavad.

Dr. J. Luiga.

Maanoortereringide tegevus.

Kodavere-Alatskivi Maanoorte Ühendus korraldas külvipüha.

Kaunis Alatskivi park oli kohaks, kus Kodavere-Alatskivi Maanoorte Ühendus korraldas 28. juunil külvipüha. Külvipüha aktusel esines kõnega Põllutöökoja asedirektor A. Eckbaum, kelle sütitav esinemine võeti vastu suurte kiiduavaldustega. Kodavere-Alatskivi Maanoorte Ühenduse esitajana kõneles aktusel H. Saar. Aktusel esines kõnega ka vanapõllumees J. Mägi, kes rõhutas, et senikaua kui puu haljendab, on ta noor, senikaua kui inimene midagi õpib ja vastu võtab, on ta noor, kuigi eluõhtu on ligi.

Järgnes rongkäik Laksi-Tõnise kalmule, kus pidas südamliku kõne Kodavere-Alatskivi Maanoorte Ühenduse esinaine Hilda Riis, asetades tammelehtedest põimitud pärja Laksi-Tõnise kalmule — eesti põllumehe raske elu- ja iseolemise võitluse austuseks. Mitmesuguste noorte ettekannete järel tõusis noorte meeleolu haripunkti teelaual, kus solistina esines Halliku noortereringi tegelane Lea.

Tartumaa maanoorte päev.

peeti Kukulinnas 14. juunil s. a. ilusal Saadjärve kaldal. Vaatamata asjaolule, et samale päevale olid langenud mitmed ülemaalsed koosolekud, võttis Tartumaa maanoorte päevast osa palju rahvast.

Päev algas kell 10 e. l. loomade puhastamise- ja hindamise võistlustega Saadjärve asunduses M. Raba talus. Samas majapidamises peeti ka lüpsivõistlused. Võistluste kavast olid ka kartulikooremise võistlused. Võistlustel esines suure osavõtjate arvuga kohalikkude vanemate ringide (nagu Kodijärve, Voldi, Saadjärve) kõrval ka noor Kävere Maanoorterering — eesotsas ringivanema Heldur Kruusiga.

Peale lõunat järgneval aktusel esines hoogsa kõnega Põllutöökoja asedirektor A. Eckbaum. Maanoorte kutseharidusest kõneles Vasula kodumajanduskooli juhataja J. Valvere. Järgnesid rahvatantsud noorte ringidelt ja Tartumaa maanoorte kongress. Päev möödus hoogsas töömeeleolus.

Nursi maanoortereringi juhatus ja revisjonikomisjon.

Sügavad vaated, elusihid hoiavad rahva elu nagu sügav künd põldu umbrohust. Mis hügieen kehale — ilma hügieenita ei saa uus aeg läbi, — seda on eetilise ilmavaade vaimule.

Dr. J. Luiga.

Uusi maanoorteringe.

Annikvere maanoortering

teotseb Virumaal, Vihula vallas, Annikvere algkooli juures. Ring asutati 23. aprillil 1936. Ringivanemaks on õpetaja F. Saar, juhatuses — A. Aug, A. Reinberg ja A. Kasepalu.

Sompa maanoortering

alustas tegevust Virumaal, Jõhvi vallas, ÜENÜ Sompa osakonna juures. Ring asutati 23. aprillil. Tegevuse alul oli ringil 15 liiget. Ringi vanemaks on Pärja Laaniste. Juhatusse kuuluvad: Lembit Laaniste, Martin Peedo ja Leo Laas.

Koonga maanoortering

asutati Pärnumaal 1. mail s. a. Koonga Haridusseltsi osakonnana „Noortejõud”. Ringil on 18 liiget. R-vanemaks on algkooli juhataja A. Miil, juhatuses: Arnold Piike, Artur Tõnu, Eduard Timm, Mihkel Viilipson, Mihkel Tammer, Johannes Sakson ja Jaan Jalakas.

Igrise maanoortering

teotseb Petserimaal, Mäe vallas, Igrise algkooli juures. Ring asutati 20. aprillil s. a. Liikmeid on 19. Ringivanemaks on õpetaja Viljar Laaneots, juhatusliikmeteks: Nikolai Kuuste, Nikolai Laaneots, Marie Metsla, Viktor Iljo ja Paul Lepisto.

Pajusi-Pisisaare maanoortering

asutati 26. aprillil s. a. Viljandimaal, Pajusi vallas. Ring teotseb Pisisaare algkooli juures ja liikmeteks on 14 noormeest. Naisliikmeid pole. Ringivanemaks on koolijuhataja H. Otto, juhatusliikmeteks: K. Reinberg, J. Laanes ja J. Tähnas.

Kolovere-Kalju maanoortering

kutsuti ellu 19. aprillil s. a. Läänemaal, Kolovere-Kalju haridusselts „Edu” noorte osakonnana. Teotsemise alul oli ringil 28 liiget. Ringivanemaks on õpetaja Erik Seppel, juhatuses: V. Haavandi, K. Pops, H. Paulus, R. Einberg ja E. Laanest.

Tännasilma maanoortering

teotseb Järvamaal, Alliku vallas, Tännasilma Karskustoimkonna noorte ringina. Ringivanemaks on Hugo Tavast, juhatusliikmeteks H. Mets, M. Marmei, H. Nestor, F. Adelbert ja L. Mikolai.

Kolepi maanoortering

asutati 14. aprillil 1936 Võrumaal, Kasaritsa vallas. Ring teotseb iseseisva ringina. Liikmeid on 25. Ringivanemaks on õpetaja E. Hein. Juhatusse kuuluvad: Pettai, V. Kõiver, L. Miksov, V. Jakobson ja S. Haga.

Uniküla maanoortering

teotseb Valgamaal, Tõlliste vallas kohaliku algkooli juures. Ring asutati 6. mail s. a. Ringivanemaks on algkoolijuhataja Jaak Uudevälja. Juhatusse kuuluvad: M. Einer, A. Kärk ja E. Vaes.

Vsadistše maanoortering.

Vsadistše maanoortering asutati 23. aprillil s. a. Petserimaal, Laura vallas. Ring teotseb kohaliku haridusselts „Koidu” noorte osakonnana. Liikmeid registreerus teotsemise alul 16 noort. Ringivanemaks on R. Tsiirul, juhatusliikmeteks K. Zvainitais, A. Zvainitais ja N. Tsiirul.

Hutsekoolide lõpetajaid.

Kevadel 1936. aastal lõpetasid

Jäneda põllutöökeskkooli:

Aavik Elmar, Bötcker Endel, Düüna Erich, Grünberg Leonti, Järviste Rein, Jürisson Ilmar, Kaljas Kaarel, Kase Hugo, Klaus Endel, Limberg Felix,

Maasik Aleksander, Meinart Evald, Mukk Evald, Nagelmann Leo, Nõges Elmar, Nõmberg Ernst, Pent Johannes, Pilt Andreas, Praats Karl, Preesalu Edgar, Rosenberg Arved, Tomson Edgar, Vain Karl, Ventsel Osvald.

Eesti Aleksandri põllutöökeskkooli:

Aleksius Jaan, Aasalaid Ants, Endoja Enn, Eckbaum Eduard, Grin Arnold, Kessler Ants, Kingu Hans, Kissa Harald, Kraaman Hans, Kõerv Hendrik, Liivak Jüri-Rajur, Noop Heinrich, Raatma Endel, Sarri Lembit, Tõnts August, Valtin Leo, Anilane Raimund, Eismandel Karl.

Vahi põllutöökooli:

Kagover Martin, Peets Jaan, Prits Hugo, Raudmäe Edgar, Raudoja Osvald, Saabel Uno, Sirel Heinrich, Tammin Karl, Uiho August, Viilo Alfred, Villem Osvald, Raimla Lembit, Virro Heinrich.

Arkna põllutöökooli:

Bachval Endel, Jõesaar Erich, Kaskov Endel, Koppel Johannes, Nagel Aleksander, Proovel Mihkel, Tomingas Edgar, Uus Gustav, Veerberg Friedrich, Vetka Roland.

Vigala põllutöökooli:

Halliste Arnold, Iives Huudo, Kolumbus Mihkel, Masing Arnold, Michelson Erich, Puur Arne, Rebase Arnold, Roosing Dietrich, Ääremann Johannes.

Vigala põllutöökooli alanduse eriklassi:

Bormeister Salme, Fuks August, Jukum Johannes, Jussi Marie, Kütt Evald, Linno Leopold, Mäehans Artur, Mõtus Ferdinand, Neerut Alviine, Opi Gustav, Parbo Osvald, Pedanik Helmut, Ploom Julius, Riipulk Salme, Rikas Edgar, Tomson August, Kastemäe Arnold.

Vaeküla põllutöökooli:

Eskel August, Karu Hans, Kustin Johannes, Kõrvek Evald, Meigas Ernst, Paas Karl, Past Eduard, Raidma Vello, Reidla Heino, Raat Elmas, Roosileht Karl, Saia Aleksander, Salumets Osvald, Laanemets Kalju, Schwarts Arnold, Randsalu Aleksander, Tamm Viktor, Täks Johannes, Viitak Eduard, Ving Vello.

Kõljala põllutöökooli:

Aavik Jesse, Kaubi Edgar, Liiv Johannes, Noor Floriida, Pere August, Pints Viktor, Pupart Linda, Saat Leida, Sõber Artelbein, Viil Arnold, Väärtõu Bernhard, Väärtõu Leonid, Väärtõu Theodor, Võrklaev Herbert.

Helme põllutöökooli:

Vester Leida, Kurvits Helga, Viilop Franz, Madisson Johannes, Konts Hilda, Vinnal Elsa, Pittin Armilda, Naaris August, Lõoke Kaljo, Leinus Karl, Lepik Elmar, Kivi Leo, Rosenfeldt Koidula.

Väimela põllutöökooli:

Halap Johannes, Iives Harald, Karolin Juhan, Katel Leonhard, Maasik Aksel, Mägi Ludmilla, Pehlak Huugo, Sarapuu Arkadius, Serg Alfred, Suur Eduard, Tanning Linda, Tarro Heino, Tuvike Juhan, Uiho Konstantin, Veeber Olev, Peramets Mihkel, Viin Leonhard.

Väimela karjatalitajate kooli:

Eiart Elisabeth, Meer Veera, Mürk Alma, Pariis Irene, Pettai Erich, Rassmann Marta, Toom Linda, Eiart Matilde, Roosna Aksel.

Polli põllutöökooli:

Eier Evald, Kits Jaan, Maasep Eduard, Mardek Alice, Piikman Johannes, Pärman Jüri, Riis Anton, Risti August, Siitam Johan, Seiler August, Tammai Johan.

Polli aiamajandusekooli:

Kägu Aleksei, Kuik Hans, Luik Venda, Luukas Valdek, Maling Theodor, Mitt Jenny, Pokk Eduard, Rosenberg Jaan, Rea Martha, Seiler Salme, Taul Ferdinand, Treffner Hans, Uibu Friedrich, Väli Jaan.

Vodja põllutöökooli:

Uustadt Peeter, Lindam Endel, Pariis Alfred, Eharand Laine, Nalviste Linda, Seeger Hilja, Nurk Endel, Hallik Alfred, Käärson Tõnis, Born Senta, Uusberg Martha, Korkman Albert, Teiv Edgar, Kiling Anton, Saar Eduard, Goldberg Harald, Jairus Oilme, Jaanson Paul, Vahtra Laura, Vilms Johannes.

Oisu piimandusekooli:

Born Herbert, Kongo Bernhard, Kütseen Johannes, Luukas Jaan, Murka Artur, Mägi Hugo, Mägi Paul, Männik Eino, Narusk Samuel, Normann August, Näägo Osvald, Saar Johannes, Sareal Kalju, Sepp Martin, Sild Eduard, Vaino Peeter, Voolaid Osvald.

Penijõe põllutöökooli:

Laur August, Aasa Mihkel, Kokelmann Villi, Lepp Jaan, Reinson Martin, Somp Voldemar, Tuudelepp Elmar, Neuhaus Renate, Kramann Leida, Kramann Mathilde, Hallisto August, Tuulik Felix, Kalm Edgar.

Petseri põllutöökooli:

Golubev Nikolai, Jeršovski Aleksei, Saarna Vassili, Stolärov Ivan, Vötsin Nikolai, Kirs Linda, Kuško Maria, Lauks Emma, Liiv Elsa, Lohov Maria, Luikpere Maria, Pukats Hilda, Suurköiv Maria, Vikel Olga.

Pürksi põllutöökooli:

Ahlberg Gunnar, Ahlberg Katarina, Ahlström Agneta, Appelblom Andres, Appelblom Hans, Benholm Johannes, Dreschler Charlotte, Hamm Leida, Heyman Aline, Hörnsten Johannes, Klaamann Elmar, Kopparberg Cecilia, Landman Johannes, Liljebäck Anna, Lindblom Maria, Nilsson Edvin, Nurgberg Johannes, Pikner Alfred, Pilman Johannes, Rosenblad Maria, Vidgren Lydia, Åkerman Andres, Öman Agneta.

Purila karjatalitajate kooli:

Zech Helmi, Pöder Marie, Räästas Helmi, Leppiksaar Evald, Grüün Voldemar, Muru Eduard, Reinhardt August, Konsa Meinhard, Vagiström Lehte, Paats Liine, Kaup Elfriede, Öun Adele, Peekmann Salme.

Kuusiku karjakontroll-assistentide kooli:

Aas Oskar, Adamson Vilma, Eintrei Evald, Juurikas Hilda, Kippar Otto, Koov Silvia, Kuulmata Linda, Naat Anton, Pertlas Ermilda, Reimets Salme, Roosaar Hilda, Schmidt Hildegard, Simson Luise.

Kuremaa karjakontroll-assistentide kooli:

Ellus Ants, Hansen Voldemar, Jürgens Helmi, Kallais Helmi, Kivilaan Elmar, Kokk Akse, Kruusmann Koidula, Kart Aleksander, Lumi Marta, Lätt Paul, Lõhmus Ksenja, Mats Leida, Melding Hilja, Nestor Eduard, Niit Olga, Paltsmar Selma, Porri Linda, Pärk Salme, Raamot Ralf, Raud Aurelia, Saran Adele, Siibek Edgar, Supp Armilda, Vene Melanie.

Tooma sookultuuri- ja maaparandusekooli:

Allika Herbert, Aren Jakob, Arusoo Villem, Essenson Hermann, Fuks Georg, Kaarelson Meinhard, Kaljola Reinhold, Miilberg Johannes, Nolk August, Promisen Rudolf, Sepp Martin, Sild Anton, Tamm Karl, Toss Paul.

Putkaste põllutöökooli:

Esko Raimond, Kaljo Peet, Kärm Richard, Maar Elisabeth, Peitel Friedrich, Roos Erich, Rohtla Alma, Tisler-Ulpu Johannes.

Põllumajanduskoolide vahelised kõne- ja töövõistlused

peeti 4. juulil Vaeküla põllutöökooli juures.

Veistehindamise võistlusel tuli esimesele kohale ja omandas esimese auhinna Jäneda põllutöökooli õpilane Kaarel Kaljas.

Veiste lüpsivõistlusel tuli üleriiklikuks lüpsimeistriks ja omandas kõrgema auhinna Väimela karjatalitajatekooli õpilane Veera Meer, kes võitis ühtlasi põllutööstuste riigivõistluse rändkarika jäädavalt Väimela karjatalitajatekoolile. Teistest koolidest omandasid esimesed auhinnad: Alviine V a a Kuusiku kontrollassistentide-koolist ja Linda T a n i n g Väimela põllutöökoolist. Kõik kolm omandasid ühtlasi ka Põllu-

töökoja lüpsimeistri märgid. Peale selle omandasid veel esimesed auhinnad: Renate Neuhaus Penijõe põllutööja karjatalitajatekoolist, Senta Born Vodja põllutöökoolist ja Salme Pärk Kuremaa kontrollassistentidekoolist.

Kõnepidamise võistlusel tuli esimesele kohale ja omandas kõrgema auhinna Edgar Tomson Jäneda põllutöökoolist. Esimese auhinna omandas veel Villem Arusoo Tooma sookultuuri ja maaparanduskoolist.

Võistluse lõpul aktusel J. Ü m a r i k andis üle põllutööstuste riigivõistluse poolt Väimela koolile rändkarika ja õpilastele rahalised tasud ning A. K i v i m ä e — Põllutöökoja poolt lüpsimeistritele kuldsed rinnamärgid lüpsja kujuga.